

Отримано: 23.11.2022

Прорецензовано: 19.12.2022

Прийнято до друку: 25.12.2022

e-mail: viter20@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8239-3845>

e-mail: oksana.hrnychuk2@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0406-2615>

DOI: 10.25264/2519-2558-2022-16(84)-76-80

Подоляк З. Р., Пуга О. О. Комунікативна значущість дієслів мовлення та частотність їх вживання у художньому тексті (на прикладі роману Маргарет Мітчелл «Звіяні вітром»). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 16(84). С. 76–80.

УДК: 811.111

Подоляк Зоряна Романівна,
доцент кафедри іноземних мов,
Національний лісотехнічний університет України
Пуга Оксана Олексіївна,
викладач кафедри іноземних мов,
Національний університет «Львівська політехніка»

КОМУНІКАТИВНА ЗНАЧУЩІСТЬ ДІЄСЛІВ МОВЛЕННЯ ТА ЧАСТОТНІСТЬ ЇХ ВЖИВАННЯ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ МАРГАРЕТ МІТЧЕЛЛ «ЗВІЯНІ ВІТРОМ»)

Статтю присвячено дослідженню комунікативних дієслів на матеріалі роману Маргарет Мітчелл «Звіяні вітром», в якому налічується багато дієслів мовлення, за допомогою яких авторка не лише зацікавлює читача, а й створює певне враження, конкретну реакцію для передачі глибини почуттів головних героїв. Новизна наукової розвідки зумовлена тим, що здійснено спробу комплексного аналізу комунікативних дієслів в різних мовленнєвих актах, частотність їх вживання для створення певного емоційного забарвлення та стилістичної значущості. Основна мета аналізу полягала в тому, щоб простежити особливості функціонування дієслів у художньому тексті, виявити найбільш частотні комунікативні дієслова для виразного змалювання подій, створення динамічності та напруженості розповіді, експресії. Під комунікативними дієсловами у нашій роботі ми розуміємо дієслова мовлення, які вживаються для певного комунікативного наміру мовця, що бере участь у комунікативному акті. Шляхом врахування критерію частотності вживання у романі, семантичного навантаження, яке комунікативні дієслова виконували у контексті, було виокремлено 24 синонімічні ряди.

Було здійснено текстовий аналіз комунікативних дієслів, відібраних методом суцільної вибірки, що сприяло об'єктивізації результатів дослідження. Було підтверджено, що комунікативні дієслова у художньому тексті виступають підсилювальними елементами висловлювання, а їх частотність вживання є досить високою. Було доведено, що вони здатні передавати різні оцінні значення висловлень героїв художнього твору та сприяють лексичній зв'язності тексту, логічності викладу, розкриттю глибинних смислів та задуму автора. До найчисельнішого синонімічного ряду належить комунікативне дієслово *say1* (503), найменш представленим є комунікативне дієслово *hesitate* (10). Нами було підтверджено, що в художньому тексті є свій оригінальний набір комунікативних одиниць, які є типовими саме для нього.

Ключові слова: комунікативна значущість, частотність вживання, дієслово мовлення, синонімічний ряд, художній текст.

Zoriana Podoliak,
Associate Professor of the Department of Foreign Languages,
Ukrainian National Forestry University
Oksana Puga,
Lecturer of the Department of Foreign Languages,
Lviv Polytechnic National University

THE SIGNIFICANCE OF COMMUNICATION VERBS AND FREQUENCY OF THEIR USE IN THE LITERARY TEXT (ON THE MATERIAL OF MARGARET MITCHELL'S NOVEL «GONE WITH THE WIND»)

The article is devoted to the study of communication verbs on the material of Margaret Mitchell's novel «Gone with the Wind» which contains many communication verbs, with the help of which the author not only intrigues the readers, but also creates a certain impression, a specific reaction in order to convey the depth of feelings. The novelty of the conducted scientific research lies in the fact that an attempt was made to carry out a complex analysis of the communication verbs in different speech acts, the frequency of their use for creating a certain emotional coloring and underlying stylistic significance. The main purpose of the analysis was to trace the peculiarities of functioning of communication verbs in the literary text, to identify the most frequently used verbs for depicting events, creating dynamism and tension of the storyline, its expressiveness. Communication verbs are understood as the ones that are used for a certain communicative intention of the speaker participating in the communicative act. By taking into account the criterion of frequency of use, the semantic meanings that communication verbs perform in the text of the novel, 24 synonymic sets have been identified.

The textual analysis of communication verbs chosen by singling them out from the novel was performed which contributed to the objectification of the research results. It has been confirmed that communication verbs in the literary text are used to reinforce the expressiveness and their frequency of use is quite high. It has been proved that they are able to convey different evaluative meanings of the statements of the main characters and contribute to the lexical coherence of the text, the logic of the presentation, the disclosure of deep thoughts and ideas of the author. The communication verb *say1* (503) belongs to the most numerous synonymic set, the least represented is the communication verb *hesitate* (10). It has been confirmed that the literary text has its own original set of communication units that are typical of it.

Keywords: communicative significance, frequency of use, communication verb, synonymic set, literary text.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Дієслова, які виражають процес говоріння, привертати до себе увагу багатьох лінгвістів, що пояснюється комунікативною значущістю, частотою використання, вагомістю в загальній системі семантики дієслова. Незважаючи на значні досягнення як вітчизняної, так і зарубіжної лінгвістики у вивченні функціональних характеристик комунікативних дієслів, не до кінця розв'язаними й досі залишається низка проблем, серед яких, дослідження комунікативних властивостей дієслівної лексики у різних ситуаціях спілкування, частотності їхнього вживання та наповненості синонімічних рядів. Вони являють собою різноманітну систему як в функціональному, так і семантичному аспектах та слугують об'єктом численних наукових розвідок як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Однак, наявні лінгвістичні дослідження вищезазваної проблеми не мають комплексного характеру та зосереджуються лише на окремих, як правило, семантичних чи функціональних аспектах (дослідження Б. Левіна, А. Кероп'ян, Г. Пашковської, С. Гіряк, А.П. Агапій, О. І.Ванівської).

Актуальність теми дослідження. Мета дослідження – виокремити найчастотніші комунікативні дієслова з метою створення синонімічних рядів, оскільки саме синонімічні відношення, що є характерними для комунікативних дієслів, відображають мовленнєві дії за допомогою лексичних одиниць із близькими значеннями чи відтінками значень. Саме тому важливість лінгвістичного ситуаційного контексту для розкриття цих синонімічних відношень є актуальною темою дослідження, що і обумовило її вибір. **Мета статті** полягає в тому, щоб прослідкувати, як передаються синонімічні значення за допомогою дієслів мовлення, частотність їх вживання в мовленнєвих актах.

Для реалізації поставленої мети необхідно було розв'язати такі завдання:

- виокремити найбільш частотні комунікативні дієслова на прикладі літературного твору;
- проаналізувати словникові дефініції щодо входження їх до синонімічного ряду;
- розкрити лексико-семантичні особливості вживання комунікативних дієслів;
- продемонструвати особливості функціонування комунікативних дієслів прикладами з тексту літературного твору
- продемонструвати частотність їх вживання та виокремити групи найчастотніших дієслів мовлення;
- виділити синонімічні ряди комунікативних дієслів та їх доміанти для відображення різноманітних мовленнєвих дій.

Загальна вибірка комунікативних дієслів, виокремлених з роману Маргарет Мітчел «Звіяні вітром», склала 239 лексичних одиниць, які слугували матеріалом дослідження з точки зору семантики та частотності вживання.

Для розв'язання визначених завдань у роботі використано метод контекстуального та компонентного аналізу, аналіз словникових дефініцій, а також дистрибутивно-статистичний для кількісного аналізу отриманих даних.

Наукова новизна дослідження зумовлена тим, що в ньому вперше на матеріалі літературного твору англійської мови здійснено спробу комплексного (лексико-семантичного та функціонального) аналізу дієслів мовлення та визначення частотності їх вживання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед численних класифікацій англійських комунікативних дієслів особливу увагу привертає спроба зарубіжного лінгвіста А. Вежицької укомплектувати семантичний словник комунікативних дієслів, оскільки вони слугують невід'ємним елементом мовної комунікації та вживаються мовцями у багатьох комунікативних сферах з метою більш адекватного вираження їхніх інтенцій. Вона поділяє всі англійські комунікативні дієслова на 37 груп: 1) *order*; 2) *ask₁ (request)*; 3) *ask₂ (inquire)*; 4) *call*; 5) *forbid*; 6) *permit*; 7) *argue*; 8) *reprimand*; 9) *mock*; 10) *blame*; 11) *accuse*; 12) *attack*; 13) *warn*; 14) *advise*; 15) *offer*; 16) *praise*; 17) *promise*; 18) *thank*; 19) *forgive*; 20) *complain*; 21) *exclaim*; 22) *guess*; 23) *hint*; 24) *conclude*; 25) *tell₁ (report)*; 26) *inform*; 27) *sum up*; 28) *admit*; 29) *assert*; 30) *confirm*; 31) *stress*; 32) *declare*; 33) *baptize*; 34) *remark*; 35) *answer*; 36) *discuss*; 37) *talk*. На думку даного зарубіжного дослідника, неможливо відобразити всі зв'язки лінійно, оскільки кожне дієслово може належати до різних класів, що слідує один за одним (Вежицька, 1987:12).

Дослідник Б.Левін поділяє дієслова комунікації на підкласи: дієслова способу говоріння (*verbs of manner of speaking*), дієслова інструменту комунікації (*verbs of instrument of communication*), розмовні дієслова (*talk verbs*), дієслова базікання (*chitchat verbs*), дієслова говоріння (*say verbs*), дієслова-скарги (*complain verbs*), дієслова поради (*advise verbs*), дієслова передачі звуків тварин (*verbs of sounds made by animals*) та дієслова-способу говоріння (*verbs of manner of speaking*) (Левін, 1993:38).

Вітчизняний дослідник А. Кероп'ян пропонує поділити комунікативні дієслова на три класи: *нейтральні, дескриптивні та конкретизуючі*. До нейтральних, які виражають власне мовлення, відносяться дієслова *say, tell, utter, pronounce, phrase* та *voice*. До дескриптивних належать дієслова на позначення власне мовлення, а також ті, що передають модальні чи експресивні відтінки значення: *whisper, murmur, shout, cry, croak, gabble* та ін. Вони поділяються на п'ять класів: спілкування, повідомлення, волевиявлення, емоційної дії та етикету. До конкретизуючих належать дієслова для передачі інформації (*inform, announce, declare, talk*), давання вказівок, інструкцій, наказів (*ask, advise, instruct, order, demand*), вираження емоції (*cry, wail*), запитань (*ask, inquire*), відповідної реакції (*answer, reply, respond*), звертання (*call, address, shout, shriek*), мовленнєвого етикету (*congratulate, toast*) та ін. (Кероп'ян, 2:15).

На думку вітчизняного дослідника М.В. Лукашук за допомогою комунікативних дієслів виражається акт мовлення, вони вказують на комунікативну інтенцію та здатні передавати певні способи вираження мовлення. Ті дієслова, які безпосередньо виражають акт мовленнєвої дії, дослідник відносить до експліцитних, які, в свою чергу, поділяються на директивні та модусні. Ті дієслова мовлення, які містять вказівку на акт мовленнєвої дії, але не відображають її безпосередньо, вищезазваний автор відносить до імпліцитних, які поділяються на модифікаторні та релятивні. Інхотивні дієслова супроводжують пряму мову і вказують на процес мовленнєвого акту, його характеристику та поділяються на ініціальні, континуальні та фінальні (Лукашук, 2021:7).

Враховуючи складність підходів до класифікації англійських дієслів мовлення, їх взаємозв'язок та взаємовідношення у мовленнєвих актах, в яких вони перебувають, вищезгаданий дослідник вдається до використання семантичного принципу класифікації, який дозволяє охопити найбільш загальні семантичні категорії, серед яких можна виокремити: дієслова на позначення певної мовленнєвої дії, процесу мовлення, для позначення розумової діяльності, емоційного стану мовця, способу мовлення та його характеристики (Лукашук, 1:12).

Дана класифікація комунікативних дієслів є, на наш погляд, вичерпною, оскільки дозволяє зробити комплексний аналіз дієслів мовлення на рівні слова, словосполучення, речення та тексту. Саме тому наше дослідження буде базуватися на даній класифікації, що дозволило зробити комплексний аналіз функціонування комунікативних дієслів, визначити частотність їхнього вживання.

Виклад основного матеріалу. Під комунікативними дієсловами у нашій роботі ми розуміємо дієслова мовлення, які вживаються для певного комунікативного наміру мовця, що бере участь у комунікативному акті, в якому вони відіграють домінуючу роль, оскільки передають зміст мовленнєвих актів, їхню характеристику та оцінку. Відібрані комунікативні дієслова було поділено на групи:

1) дієслова, що безпосередньо виражають процес мовлення. До цієї групи входять такі дієслова: *to agree, to answer, to ask, to communicate, to inform, to mention, to order, to predict, to relate, to repeat, to report, to say, to speak, to talk, to tell* та ін.

2) дієслова, що виражають спосіб мовлення, зокрема, мовленнєву дію чи акт говоріння. До цієї групи належать наступні дієслова: *to bewilder, to blame, to boast, to call, to confer, to denote, to discourage, to frustrate, to offer, to portray, to require, to speculate, to surprise, to testify, to worry, to write, to yell* та ін. В цю групу входять звуконаслідувальні дієслова, які характеризуються виразністю, експресивністю й високою емоційністю. Вони імітують звуки живих істот, які утворюються в процесі спілкування для вираження почуттів, позначення мовленнєвої діяльності та її характеристики: *to babble, to bark, to bawl, to cackle, to chant, to chatter, to croak, to crow, to gabble, to groan, to growl, to grumble, to grunt, to howl, to jabber, to moan, to mutter, to scream*,

3) дієслова, що виражають супровід мовлення, пояснюють, яким чином відбувається мовленнєвий акт. До них належать такі дієслова, як *to admit, to affect, to agree, to allow, to announce, to appraise, to argue, to articulate, to assert, to assume, to believe, to comment, to contend, to deduce, to claim*, та ін.

4) дієслова, що не є власне комунікативними дієсловами, вони супроводжують мовлення та виражають початок дії, її продовження та кінець. До цієї групи належать наступні дієслова: *to begin, to commence, to conclude, to continue, to end, to finish, to initiate, to go on, to keep on, to proceed, to start*, та ін.

Відібрані приклади можуть слугувати наочним матеріалом для практичних та теоретичних цілей, зокрема для вивчення сполучуваності дієслів, лексико-семантичних полів, синонімічних рядів на заняттях з лексикології та стилістики.

Комунікативні дієслова репрезентувалися синонімічними рядами, які складаються з лексичних одиниць із близькими чи подібними семантичними значеннями, які розташовувалися після домінуючої, яка за своїм стильовим забарвленням має нейтральне значення та високу частотність вживання у мовленні, порівняно з іншими одиницями синонімічного ряду.

Шляхом врахування критерію частотності вживання у романі, семантичного навантаження, яке комунікативні дієслова виконували у контексті, було виокремлено низку синонімічних рядів на основі словника синонімів (Вебстер, 6), а саме:

1) Синонімічний ряд з домінуючою **say**₁ (у значенні *utter* «вимовляти слова») містить такі синоніми: *breathe (16), comment (2), communicate (2), chatter (5), chorus (1), debate (1), describe (2), discuss (9), express (5), inform (4), intone (1), mention (24), mouth (9), remark (8), report (5), observe (19), phrase (1), pronounce (2), speak (171), state (5), tell (112), talk (69), utter (30)* та ін. Продемонструємо вживання дієслів цього ряду прикладами: *“His soft brown eyes followed her every movement, large, round as dollars, a childish bewilderment in them as though her own scarce-hidden fears had been communicated to him”. ‘Gerald’s voice was strangely quiet and he spoke slowly as if drawing his words from a store of thought seldom used” [4].*

2) Синонімічний ряд з домінуючою **say**₂ (у значенні «to give an opinion about something», «повідомляти думку про щось»): *agree (17), believe (31), express (5), guess (5), imagine (10), presume (3), reckon (3), regard (6), remark (8), suppose (21)* та ін. Продемонструємо вживання дієслів цього ряду прикладами з роману: *“They loved their men, they believed in them, they trusted them to the last breaths of their bodies. On that occasion, she had expressed the desire never to lay eyes on him again” [4].*

3) Синонімічний ряд з домінуючою **say**₃ (у значенні «inform») «повідомляти про щось»: *advise (3), declare (23), disclose (2), inform (14), proclaim (1)* та ін. Продемонструємо вживання дієслів цього ряду низкою прикладів: *“Darling, I don’t care a thing about Brent,” declared Scarlett, happy enough to be generous. “Well, when we were in Atlanta yesterday, waiting for the home train, her carriage went by the depot and she stopped and talked to us, and she told us there was going to be an engagement announced tomorrow night at the Wilkes ball” [4].*

4) Синонімічний ряд з домінуючою **ask**₁ (у значенні «запитувати»): *demand (7), inquire (1), question (52), consult (1), interrogate (3)* та інші. Наведемо низку прикладів: *“Why don’t you say what you really think?” he demanded, lowering his voice so that in the clatter and excitement of the collection, it came only to her ears. “It’s not crying you are?” he questioned, fumbling clumsily at her chin, trying to turn her face upward, his own face furrowed with pity [4].*

5) Синонімічний ряд з домінуючою **ask**₂ (у значенні *beg* «просити, благати»): *beg (20), plead (9), appeal (6), request (6), desire (13), pray (13)* та ін. Продемонструємо вживання дієслів цього ряду прикладами з роману: *“Occasionally an old man’s treble voice begged for news, and instead of inciting the crowd to babbling it only intensified the hush as they heard the oft-repeated: “Nothing on the wires yet from the North except that there’s been fighting” [4].*

6) синонімічний ряд з домінуючою **shout** «кричати, верещати»: *shout (28), scream (33), exclaim (3), roar (7), call (44), yell (12), cry (104), shriek (2)* та ін. Комунікативні дієслова цього ряду вживаються у наступних контекстах: *“Has the time come when my own daughters sit in judgment on me?” shouted Gerald rhetorically. Scarlett screamed to her, but the tumult of the crowd drowned her voice and the carriage rocked madly by. “That’s an idea!” cried Brent with enthusiasm [4].*

7) синонімічний ряд з домінуючою **blame** «звинувачувати когось» представлений лексемами: *blame (3), accuse (7), reprimand (5), reproach (1), thank (18), criticize (8), disapprove (10)* та ін. Вживання комунікативних дієслів цього ряду проілюструємо наступними прикладами: *“Rhett always vowed he knew nothing about them and accused her, in a very unrefined way, of having a secret admirer” [4].*

8) синонімічний ряд з домінуючою **order** «наказувати, розпоряджатися»: *order (26), tell (124), demand (7), command (10), instruct (6), require (3), direct (7), expect (51)* та ін. Прикладами комунікативних дієслів з цього ряду можуть слугувати наступні: *“First, she would be «prideful,» as Gerald had commanded. “Why don’t you say what you really think?” he demanded, lowering his voice so that in the clatter and excitement of the collection, it came only to her ears [4].*

9) синонімічний ряд з домінантою **advise** «радити, консультувати»: *advise (37), recommend (3), suggest (10), urge (4), propose (6), warn (5), caution (4), instruct (2), inform (56)* та ін. Проілюструємо низкою прикладів: “*Play ‘My Old Kentucky Home,’ he suggested smoothly, and Scarlett gratefully plunged into it [4].*”

10) синонімічний ряд з домінантою **reveal** «визнавати, розкривати, показувати»: *disclose (1), reveal (5), whisper (88), confess (2), communicate (2), expose (14), betray (15), discover (20)* та ін. Це значення можна проілюструвати наступними прикладами: “*But Scarlett was wrong, for, years before, Ellen Robillard of Savannah had giggled as inexplicably as any fifteen-year-old in that charming coastal city and whispered the long nights through with friends, exchanging confidences, telling all secrets but one” [4].*”

11) синонімічний ряд з домінантою **begin** «початок, продовження та кінець дії»: *begin (58), continue (27), conclude (21), add (37), go on (27), finish (43), echo (1), proceed (9), interrupt (14), intervene (3), start (94), repeat (24), resume (5)*, наприклад: “*And, seeing her startled look, he continued: “I want my girl to be happy and you wouldn’t be happy with him.” “Our people and the Wilkes are different,” he went on slowly, fumbling for words. “It is late. We had better have prayers now,” interrupted Ellen so smoothly that, if Scarlett had not known her mother well, the interruption would have passed unnoticed [4].*”

12) синонімічний ряд з домінантою **admit** «визнавати провину»: *admit (13), acknowledge (2), blurt out (1), confess (2), concede (1), accept (15), concede (2)* та ін. Наприклад: “*Rage, punctured vanity and disappointment threw her mind into a turmoil and, before she even thought of the high moral grounds on which she should upbraid him, she blurted out the first words which came to her lips. “They are--right pretty,” he conceded [4].*”

13) синонімічний ряд з домінантою **emphasize** «наголошувати, підкреслювати»: *emphasize (2), accentuate (2), dwell on (3), highlight (2), insist (3), stress (10), underline (7)* та ін. Спільне значення у цьому ряді синонімів проілюструємо прикладами: “*Oh, we couldn’t! It would be the height of rudeness!” underlined Melly, distressed [4].*”

14) синонімічний ряд з домінантою **decide** «вирішувати»: *decide (41), conclude (7), determine (33), resolve (1), settle (29)* та ін. З наведених прикладів можна підсумувати, що мовець вирішив щось виконати після певних роздумів: “*With panic in her heart, Scarlett did not know whether to tell Melanie of Rhett’s words and have the dubious comfort of her misery or keep it to herself. Finally she decided to remain quiet [4].*”

15) синонімічний ряд з домінантою **promise** «обіцяти»: *promise (46), swear (21), assure (12)* та ін. Спільним значенням для всіх дієслів вищенаведеного синонімічного ряду є: «намір щось зробити і дотриматися обіцянки». “*Is it what we heard yesterday in Atlanta, Stu? If it is, you know we promised not to tell.” “No, Pa, I’m no tattletale like Suellen,” she assured him, standing off to view his rearranged attire with a judicious air [4].*”

16) синонімічний ряд з домінантою **mention** «зауважувати, висловлюватися про щось»: *remark (8), declare (23), note (2), notice (3), state (5), pronounce (2), mention (24), comment (6)* та ін. Наведемо приклади: “*A fine midwife your Prissy will make,” Scarlett remarked caustically. She told him of killing the Yankee and glowed with pride when he commented briefly: “Good work!” [4].*”

17) синонімічний ряд з домінантою **answer** «відповідати»: *answer (68), reply (22), explain (15), react (2)*: “*The high-pitched, childish voice answered “Yas’m, and there were sounds of footsteps going out the back way toward the smokehouse where Ellen would ration out the food to the home-coming hands. He replied, “I’m going to marry Melanie” [4].*”

18) синонімічний ряд з домінантою **whisper** «шепотіти»: *whisper (88), murmur (10), mutter (6), grunt (4), mumble (7)* тощо. Це значення знаходить своє вираження у прикладах: “*Yes!” whispered Charles, in a rapture that she had neither laughed, screamed nor fainted, as he had always imagined young girls did under such circumstances. “You can stay with us at Aunt Pitty’s. That’s your home,” mumbled Scarlett, toying with a pillow and keeping her eyes down to hide dawning triumph in them as she felt the tide turning her way [4].*”

19) синонімічний ряд з домінантою **confirm** «підтверджувати»: *confirm (3), convince (5), dispel (3), disapprove (16), approve (15)* та ін. Підтвердженням тому можуть слугувати приклади: “*But Mammy’s first words dispelled this illusion. “She has always approved of you up to the hilt. I daresay she’d approve of anything you did, short of murder” [4].*”

20) синонімічний ряд з домінантою **praise** «хвалити, возвеличувати»: *praise (6), compliment (3), flatter (2), applaud (1), cheer (7), adore (4), bless (10)* та ін. Спільним значенням для комунікативних дієслів цього синонімічного ряду є: «виражати захоплення чи схвалення», наприклад: “*When well-meaning people complimented him on his bravery in running the blockade, he blandly replied that he was always frightened when in danger, as frightened as were the brave boys at the front [4].*”

21) синонімічний ряд з домінантою **interrupt** «перебивати, переривати розмову»: *interrupt (14), break in (2), jump in (5)* та ін. Дані комунікативні дієслова представлені в романі наступними прикладами: “*Ma, Betty interrupted again, “can’t you and Mr. O’Hara talk about the horses at Twelve Oaks as well as here?” [4].*”

22) синонімічний ряд з домінантою **deny** «заперечувати»: *deny (9), forbid (13), prohibit (1), reject (1), contradict (2), disagree (5), dispute (1)* та ін. Дані дієслова представлені в романі: “*But the doctor had forbidden Melanie to walk and Scarlett had to stay with her [4].*”

23) синонімічний ряд з домінантою **sound imitation** «звуконаслідувальні слова для вираження певного способу говоріння»: *cackle (2), groan (7), growl (2), grumble (6), grunt (3), moan (10), roar (7), stutter (5), whoop (1), yelp (1)* та ін. Дані дієслова виражають певний спосіб говоріння, уподібнений до оригінальних звуків, що представлені в романі наступними прикладами: “*His sudden shift so disconcerted her that she stammered: “What-- what--» and inwardly groaned: “Oh, Lord! Now, it’s coming. I wonder if I can butter him down?” “Hell, yes,» growled Rhett [4].*”

24) синонімічний ряд з домінантою **hesitate** «вагатися»: *hesitate (9), shilly-shally (1)* та ін. Проілюструємо семантику даних дієслів прикладами: “*Her voice was brisk and decisive and she made up her mind instantly and with no girlish shilly-shallying. “Would you mind--” She hesitated timidly. “Would you mind if I put my hand in your coat pocket? It’s so cold and my muff is soaked through” [4].*”

Як видно з діаграми, відібрані синонімічні ряди засвідчують варіативність представлених лексичних одиниць у літературному творі: *say₁* (503), *say₂* (109), *say₃* (43), *ask₁* (64), *ask₂* (67), *shout* (233), *blame* (52), *order* (214), *advise* (127), *reveal* (147), *begin* (363), *admit* (36), *emphasize* (29), *decide* (111), *promise* (79), *mention* (73), *answer* (107), *whisper* (115), *confirm* (42), *praise* (33), *interrupt* (21), *deny* (32), *sound imitation* (44), *hesitate* (10). До найчисельнішого синонімічного ряду належить комунікативне дієслово *say₁* у значенні вимовляти (503), найменш представленим є комунікативне дієслово *hesitate* у значенні вагатися (10). Чисельне використання синонімів у романі допомогло авторці повніше й точніше сформулювати думку, увиразнити мовленнєві можливості мовців, збагатити мову головних героїв, передати різні відтінки значення.

Тому, підсумовуючи вищевикладене можна стверджувати, що текст літературного твору можна розглядати основною одиницею мовленнєвої комунікації, а комунікативні дієслова в художньому тексті виступають підсилювальними елементами різних відтінків значення. Як свідчить проведений аналіз їх частотність є високою, і здебільшого вони вживаються для передачі різного ставлення, оцінки висловлювань героїв художнього твору, думки автора та сприяють логічності зв'язності висловлювання.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. На основі проведеного аналізу було підтверджено, що комунікативні дієслова займають центральне місце серед семантичних класів дієслів сучасної англійської мови, оскільки мовленнєва діяльність людини є визначальною для акту комунікації. Це підтверджується високою частотністю їхнього вживання у літературному творі, слугуючи ефективним засобом вираження мовлення.

Нами було встановлено, що в художньому тексті є свій оригінальний набір комунікативних одиниць, які є типовими саме для нього. Так, в аналізованому нами тексті аналізованого нами роману мають місце такі часто вживані комунікативні одиниці як *say₁*, *begin*, *shout*, *order*, *reveal*, *advise*, *whisper*, *decide*, *say₂*, *answer*, *promise*, *mention* та ін.

Перспективою подальшого дослідження вважаємо проведення порівняльного вивчення англійських та українських комунікативних дієслів, способів відтворення їхньої семантики засобами рідної мови.

Література:

1. Лукашук М. В. Функціонування дієслів мовлення у сучасній англійській мові (на матеріалі Британського національного корпусу): автореф. дис...канд.філолог.наук: 10.02.04. Львів. 2021. 23 с.
2. Керопян А. Р. Лексико-семантическая структура русских и английских глаголов речи: автореф. дис. ...канд. филолог.наук: 10.02.17. Горловка. 2003. 19 с.
3. Levin B. English Verb Classes and Alternations: A Preliminary Investigation. Chicago: The University of Chicago Press. 1993. 348 p.
4. Mitchell M. Gone with the wind. <https://gutenberg.net.au/ebooks02/0200161.txt>
5. Wierzbicka A. English Speech Act Verbs: A Semantic Dictionary. Canberra: Academic Press. 1987. 397 p.
6. Webster New Dictionary of Synonyms. <https://list-english.ru/img/newpdf/dictpdf/7.pdf>

References:

1. Lukaschuk, M.V. (2004) Funktsionuvannya diyeshliv movlennya u suchasniy anhliys'kiy movi (na materialy Brytans'koho natsional'noho korpusu) [Functioning of speech verbs in modern English (on the material of the British National Corps)]. Lviv [in Ukrainian].
2. Keropyan, A.R. (2003) Leksiko-semanticheskaya struktura russkikh i angliyskikh glagolov rechi [Lexico-semantic structure of Russian and English verbs of speech]. Horlovka [in Russian].
3. Levin B. (1993) Klasy i chervuvannya anhliys'kykh diyeshliv: poperednye doslidzhennya [English Verb Classes and Alternations: A Preliminary Study]. Chicago [in English].
4. Mitchell M. Vidneseni vitrom [Gone with the wind]. <https://gutenberg.net.au/ebooks02/0200161.txt> [in English].
5. Wierzbicka A. (1987) Diyeshlova anhliys'koho movlennya: semantichnyy slovnyk [English Speech Act Verbs: A Semantic Dictionary]. Canberra [in English].
6. Webster. Novyy slovnyk synonymiv [Webster New Dictionary of Synonyms]. <https://list-english.ru/img/newpdf/dictpdf/7.pdf> [in English].